

Delft University of Technology

Samen bouwen we een duurzame toekomst Co-creatie in de lokale energietransitie in Venserpolder

van Leeuwen, G.E.; Singh, A.

DOI

[10.4233/uuid:7395c6ec-6180-4e4b-8238-765381906d38](https://doi.org/10.4233/uuid:7395c6ec-6180-4e4b-8238-765381906d38)

Publication date

2025

Document Version

Final published version

Citation (APA)

van Leeuwen, G. E., & Singh, A. (2025). *Samen bouwen we een duurzame toekomst: Co-creatie in de lokale energietransitie in Venserpolder*. Delft University of Technology.
<https://doi.org/10.4233/uuid:7395c6ec-6180-4e4b-8238-765381906d38>

Important note

To cite this publication, please use the final published version (if applicable).
Please check the document version above.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download, forward or distribute the text or part of it, without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license such as Creative Commons.

Takedown policy

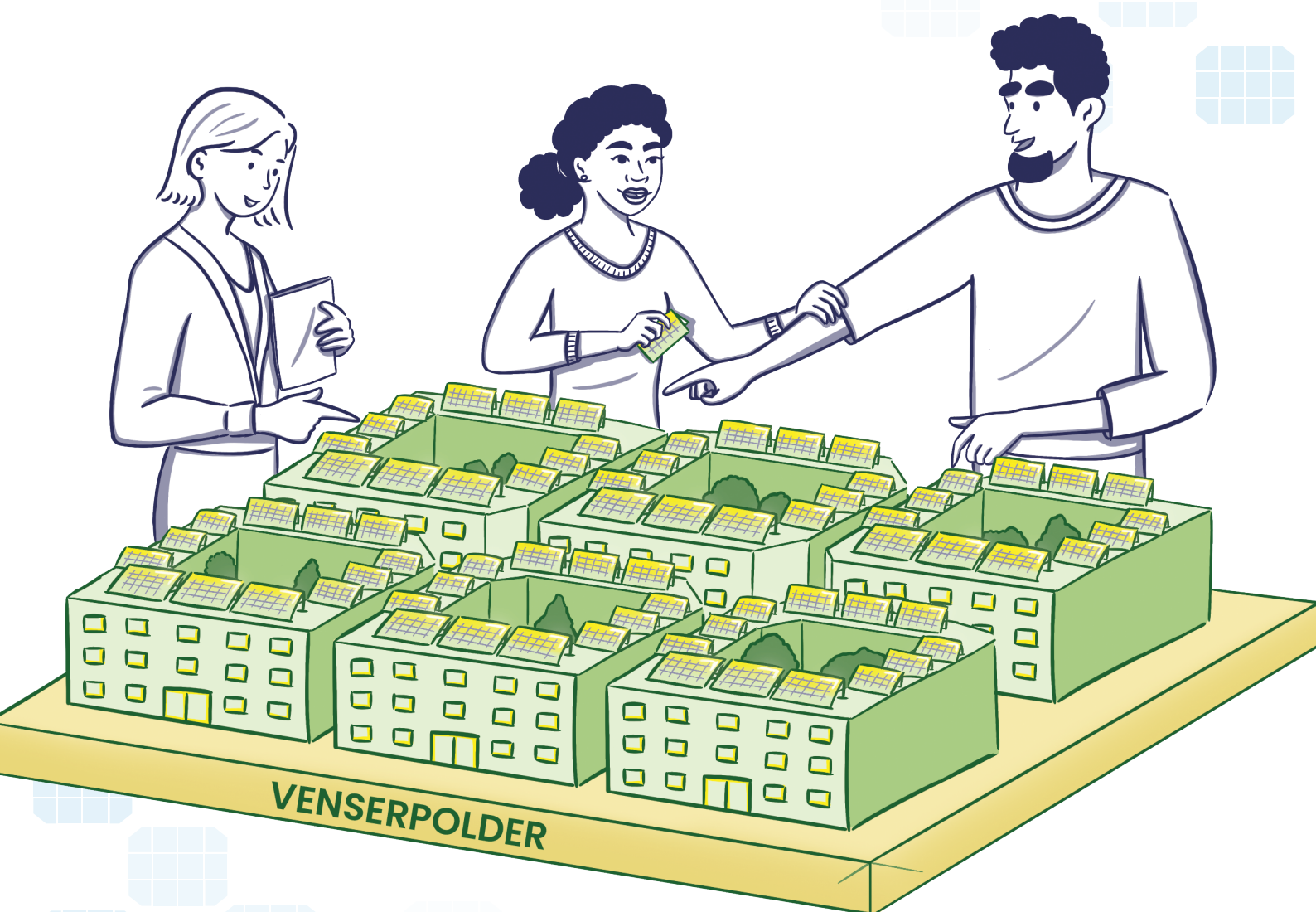
Please contact us and provide details if you believe this document breaches copyrights.
We will remove access to the work immediately and investigate your claim.

SAMEN BOUWEN WE EEN DUURZAME TOEKOMST

Co-creatie in de lokale energietransitie in Venserpolder

Gijs van Leeuwen

Abhigyan Singh

Samen bouwen we een duurzame toekomst: Co-creatie in de lokale energietransitie in Venserpolder

Verwijs in referenties naar deze publicatie als volgt:

Van Leeuwen, G., & Singh, A. (2025). Samen bouwen we een duurzame toekomst: Co-creatie in de lokale energietransitie in Venserpolder.

Technische Universiteit Delft.

<https://doi.org/10.4233/uuid:7395c6ec-6180-4e4b-8238-765381906d38>

© 2025 / Gijs van Leeuwen & Abhigyan Singh

Deze brochure is uitgegeven onder een Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International licence (CC BY-NC 4.0). Deze licentie staat toe dat je deze brochure verspreidt, aanpast en gebruikt, in om het even welk medium of formaat, maar uitsluitend voor niet-commerciële doeleinden en op voorwaarde dat de auteurs correct worden vermeld.

Deze brochure is tot stand gekomen op basis van inzichten uit design-antropologisch onderzoek binnen het project Local Inclusive Future Energy (LIFE) City Platform, dat is gefinancierd via het subsidieprogramma Missiegedreven Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie (MOOI) van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). De RVO is onderdeel van het Nederlandse Ministerie van Economische Zaken.

Contributions

Gijs van Leeuwen (TU Delft)

Writing – original draft, conceptualization, investigation

Abhigyan Singh (TU Delft)

Writing – review & editing, conceptualization, investigation, supervision

Lina Li (TU Delft)

Visualization, conceptualization

Wouter Methorst (CoForce)

Conceptualization, writing – review & editing

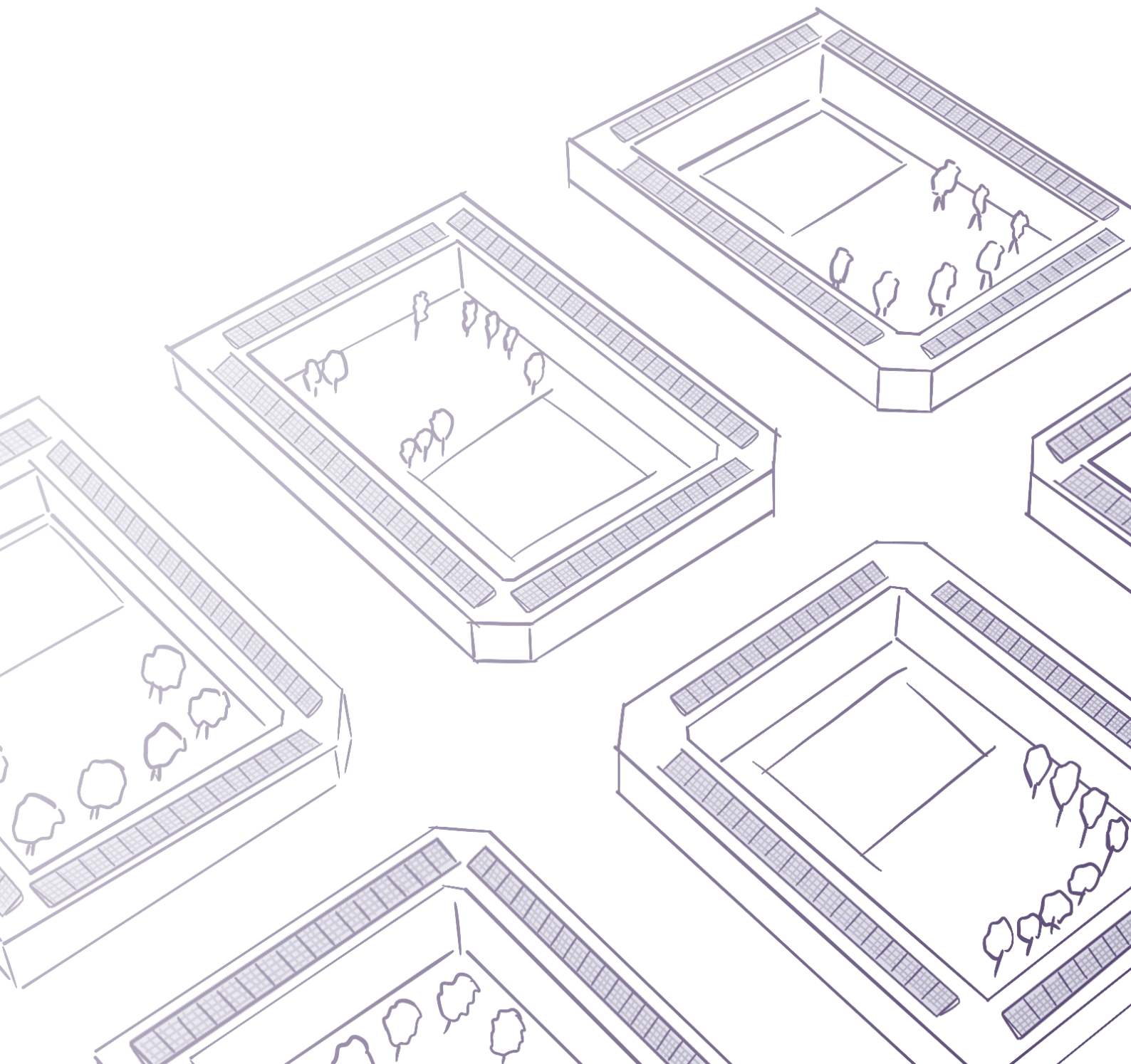
Ayushi Acharya (TU Delft)

Visualization

SAMEN BOUWEN WE EEN DUURZAME TOEKOMST

Co-creatie in de lokale energietransitie in Venserpolder

Dit boekje beschrijft de uitkomsten van 4 jaar onderzoek en bewonersparticipatie in de wijk Venserpolder. Dit onderzoek is uitgevoerd als onderdeel van het **Local Inclusive Future Energy (LIFE) project**. Het LIFE project duurde van 2021 tot 2025, en was een samenwerking tussen onderzoeksinstituten, de gemeente Amsterdam, bedrijven en lokale stakeholders in Amsterdam Zuidoost.

Het project had twee doelen: ten eerste om slimme oplossingen te bedenken voor de overbelasting van het elektriciteitsnet. Ten tweede om te onderzoeken hoe zulke oplossingen de energiearmoede in Amsterdam Zuidoost kunnen verminderen. Uit dit tweede doel is het initiatief voortgekomen om in Venserpolder **een energiegemeenschap** op te richten.

Dit boekje beschrijft hoe bewoners, onderzoekers en lokale partijen zoveel mogelijk hebben samengewerkt. We beschrijven de **co-creatie activiteiten** en de veelgehoorde reacties en zorgen van bewoners die daar aan bod kwamen. Ook geeft het boekje informatie over wat een energiegemeenschap is, en hoe je in de toekomst als wijk van het gas af kunt gaan.

In de eerste plaats is dit boekje bedoeld voor bewoners: om informatie te krijgen, maar vooral als **uitnodiging** om mee te doen. Samen kun je zorgen voor een vaste lage energieprijs, voor leveringszekerheid, en voor sterkere samenwerking in de wijk. Ook kan dit boekje interessant zijn voor onderzoekers, werknemers van de gemeente, en andere professionals die in de energietransitie werken.

1. Waar begin je met participatie? 08

2. Co-creatie workshops 10

3. Bewoners bereiken in Venserpolder 12

4. Richting een energiegemeenschap 16

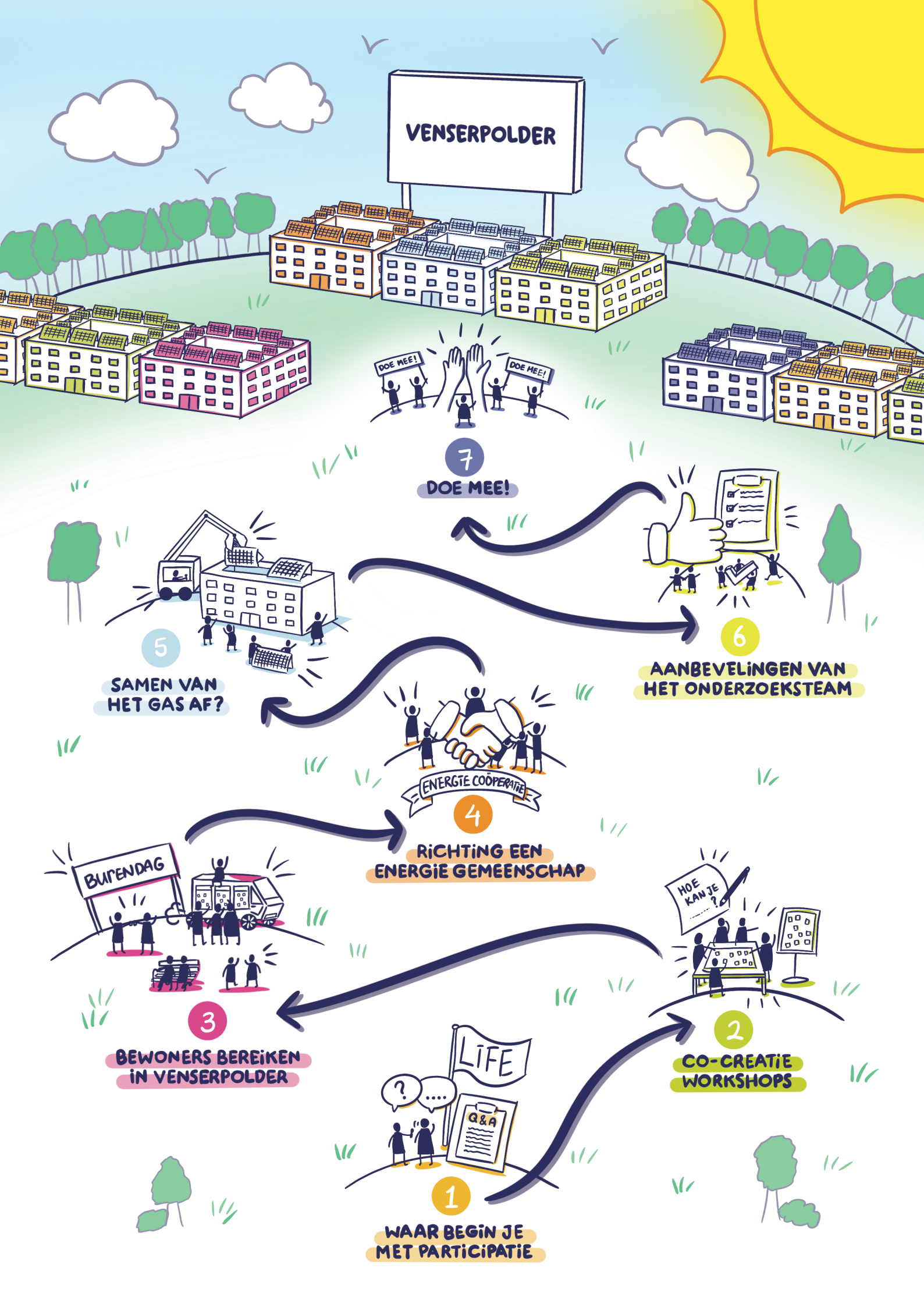
5. Samen van het gas af? 20

6. Aanbevelingen van het onderzoeksteam 26

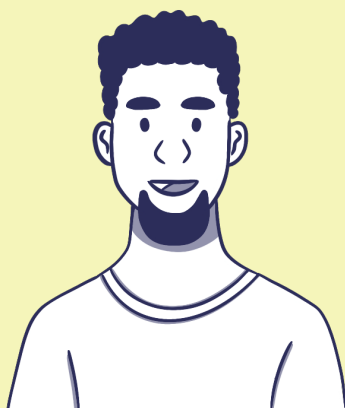

7. Doe mee! 28

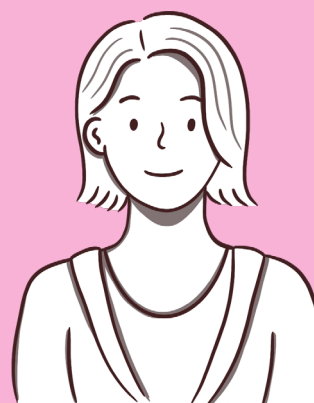
Aangenaam kennis te maken

Mijn naam is Joyce, ik woon al 20 jaar in de wijk en ben actief in community-building. Ik vind dat duurzame projecten de samenwerking in de wijk moeten versterken, en moeten aansluiten bij de leefwereld van de bewoners.

Ik ben Mo en ik ben een paar jaar geleden in de wijk komen wonen. Ik heb een drukke baan in de bouw, en ik heb niet veel tijd om me bezig te houden met energie. Ik wil vooral dat de energierekening betaalbaar blijft.

Ik ben Petra, een onderzoeker in het LIFE project. Ik hou me bezig met het betrekken van bewoners in de energietransitie.

Joyce, Mo en Petra gaan samen het gesprek met elkaar aan om de mogelijkheden in Venserpolder te verkennen. De karakters en hun gesprekken zijn fictief, maar geïnspireerd door bevindingen uit het LIFE project. Sommige van de reacties en uitspraken zijn overdreven voor het dramatische effect, om bepaalde spanningen beter weer te geven.

2022-2023

1. Waar begin je met participatie?

Waar begin je nou eigenlijk met participatie? Hoe ontstaat er een gesprek tussen bewoners en bezoekers? In het begin van het project was dit zoeken. We zijn langsgeweest bij buurtcentra en hebben mensen op straat aangesproken. Veel bewoners zijn "participatiemoe", en stonden niet te springen om mee te doen aan onderzoek.

Terwijl het LIFE project bezig was met een slim energieplatform waren bewoners vooral bezig met de isolatie van hun woning. Tocht door de kozijnen is een veelgehoorde zorg. Het slimme energieplatform sloot niet goed aan bij de belangen van de bewoners, wat het moeilijk maakte om met participatie te beginnen.

In maart 2022 is met Stichting Co-Force en Stichting! WOON een eerste kennismakingsbijeenkomst geweest. Dit was met leden van duurzaamheidscommissies van Vereniging van Eigenaren (VvE's) in Venserpolder.

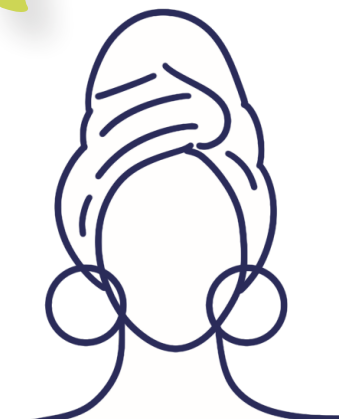
De VvE's spelen een belangrijke rol in de lokale energietransitie, waarbij de bestuurders veel werk verzetten om de verduurzaming voor elkaar te krijgen.

Begin 2022 brak de oorlog in Oekraïne uit. De energieprijzen gingen erg omhoog en het thema **energiearmoede** kwam ineens onder de aandacht – ook in Venserpolder. In September 2022 zijn we op straat gaan flyeren om bewoners te vertellen over energiecoaches. Deze kan je inschakelen als je last hebt van de hoge energierekening.

"Er komen hier al heel veel onderzoekers. Wat draagt je onderzoek bij aan de buurt?"

"We hebben liever niet dat hier onderzoekers aanwezig zijn. [Dit buurtcentrum] moet een veilige omgeving zijn voor de bewoners."

Huishoudens besparen gemiddeld meer dan 100 euro per maand na het bezoek van een **energiecoach**. Dit is dankzij energiebesparende maatregelen zoals tochtstrips, een waterbesparende douchekop, en radiatorfolie.

Wil je ook een energiecoach op bezoek?
Scan deze QR code!

Juli 2023 – Januari 2024

2. Co-creatie workshops

Met de eerste groep geïnteresseerde bewoners hebben we 4 co-creatie sessies georganiseerd. In deze sessies stonden de mogelijkheden voor een lokaal energie project in Venserpolder centraal: **vóór en dóór de buurt**. In de sessies is besproken wat belangrijk is voor de wijk, en wat de mogelijkheden zijn.

MET EEN PAAR ANDERE BEWONERS DOE IK MEE MET CO-CREATIE WORKSHOPS OVER ENERGIE. WE KRIJGEN **EEN UURVERGOEDING**. WIL JE OOK MEEDOEN?

EEN UURVERGOEDING KLINT IN IEDER GEVAL EERLIJK. IK WEEET NIET OF IK TIJD HEB, WAAR GAAT HET OVER?

WE BESPREKEN OF WE ALS BEWONERS ZELF EEN ENERGIEPROJECT KUNNEN OPZETTEN. ZOPAT WE MEER TE ZEGGEN HEBBEN OVER ONZE EIGEN ENERGIEVOORZIENING!

GAAN JULLIE DAN OOK IETS DOEN AAN DE ISOLATIE VAN DE WONINGEN? IK HEB GENOEG VAN DE TOCHT DOOR MIJN KOZIJNEN!

WE KIJKEN NU VOORAL NAAR **ZONNEPANELEN**, WE HEBBEN HEEL VEEL LEGE DAKEN IN VENSERPOLDER. DAN KUNNEN WE MISSCHIEN DE ENERGIEREKENING VERLAGEN!

DAT ZOU EEN GOEDE UITKOMST ZIJN. WAT KWAM ER NOG MEER UIT DEZE WORKSHOPS?

DAT KUN JE HIERNAAST LEZEN!

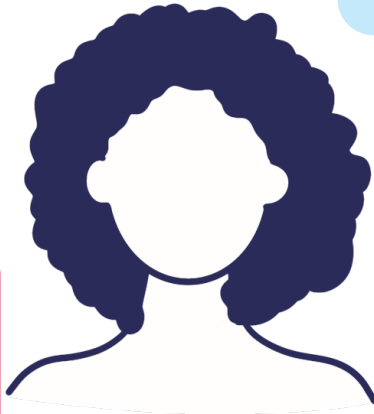

Wat vonden de deelnemers belangrijk?

"Het doel is om goedkoper uit te zijn en niet duurder. Als het dat niet is, dan haakt 90% van de wijk af."

"Ik vind dat iedereen in Venserpolder mee moet kunnen doen."

"[We willen graag] professionele hulp [om het project te organiseren]. Ga het niet allemaal zelf doen."

"Een ervaring van gezamenlijkheid. Dat de mensen in de buurt weten dat ze aan hetzelfde energiesysteem zitten."

Wat waren de belangrijkste uitkomsten?

01

Een lokaal energieproject moet de energiekosten voor alle bewoners kunnen verlagen.

02

Een lokaal energie project moet georganiseerd worden met democratische inspraak.

03

Een lokaal energie project moet de sociale cohesie in de wijk versterken.

04

Bewoners moeten zelf kunnen bepalen wat ze wel of niet zelf willen organiseren.

05

Een 'aanhaakmodel', waar een paar koplopers beginnen en de rest later kan meedoen, is interessant voor de buurt.

06

Een lokaal energie project kan bijdragen aan de stabiliteit van het elektriciteitsnet.

Mei – December 2024

3. Bewoners bereiken in Venserpolder

We hebben de uitkomsten in een flyer samengevat en zijn de wijk ingegaan om een brede groep bewoners te betrekken. De focus lag op het leggen van zonnepanelen. **De Week van Zuidoost** en **Burendag Venserpolder** waren mooie gelegenheden om zichtbaar te zijn op straat. Daarna zijn er nog 5 co-creatie sessies georganiseerd, waar steeds nieuwe bewoners aanwezig waren.

WETEN JULLIE WEL ZEKER DAT ZONNEPANELEN DE ENERGIEREKENING KUNNEN VERLAGEN?

DAT MOETEN WE VERDER UITREKENEN. IN IEDER GEVAL IS ER EEN **SUBSIDIE** BESCHIKBAAR VOOR HET VERGOEDEN VAN DE ZONNE-ENERGIE.

1

MAAR DE ZON DIE SCHIJNT NIET ALTIJD TOCH? WAT DOEN WE ALS DE ZON HELEMAAL NIET SCHIJNT?

DAT KLOPT, MAAR MET SLIMME ENERGIESYSTEMEN EN CONGESTIEMANAGEMENT KUNNEN WE DE ENERGIESTROMEN GOED OP ELKAAR AFSTEMMEN.

2

WEER ALLEMAAL VAN DIE LASTIGE WOORDEN, HIER KAN IK TOCH NIETS MEE?

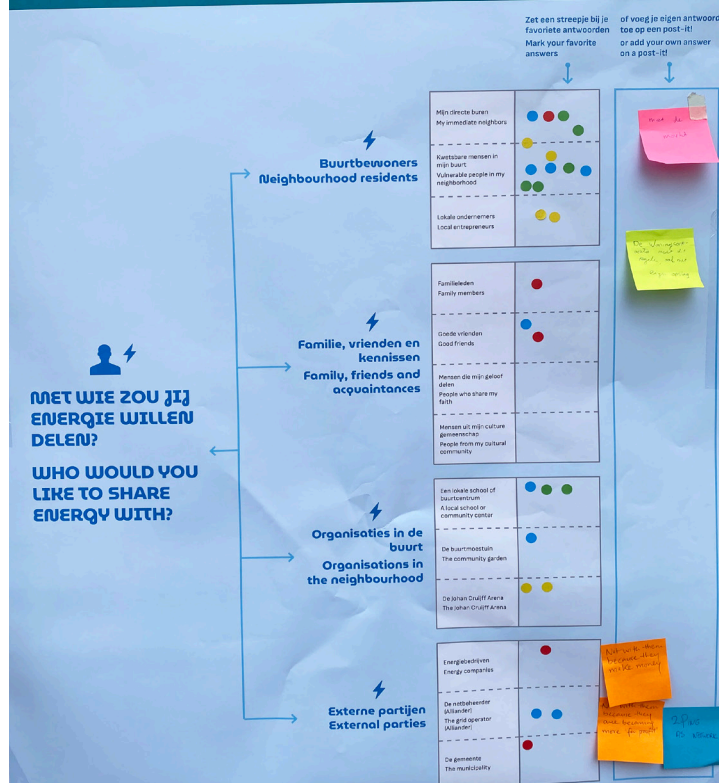
OEPS, JE HEBT GELIJK. IK BEDOEL DAT ER MANIEREN ZIJN OM ALS BUURT ZOVEEL MOGELIJK JE EIGEN ZONNE-ENERGIE TE GEBRUIKEN. DIT NOEMEN WE ENERGIE DELEN.

3

1

SAMEN ENERGIE DELEN SHARING ENERGY TOGETHER

Op de Week van Zuidoost hebben we bewoners gevraagd een paar vragen te beantwoorden. De resultaten zie je hier!

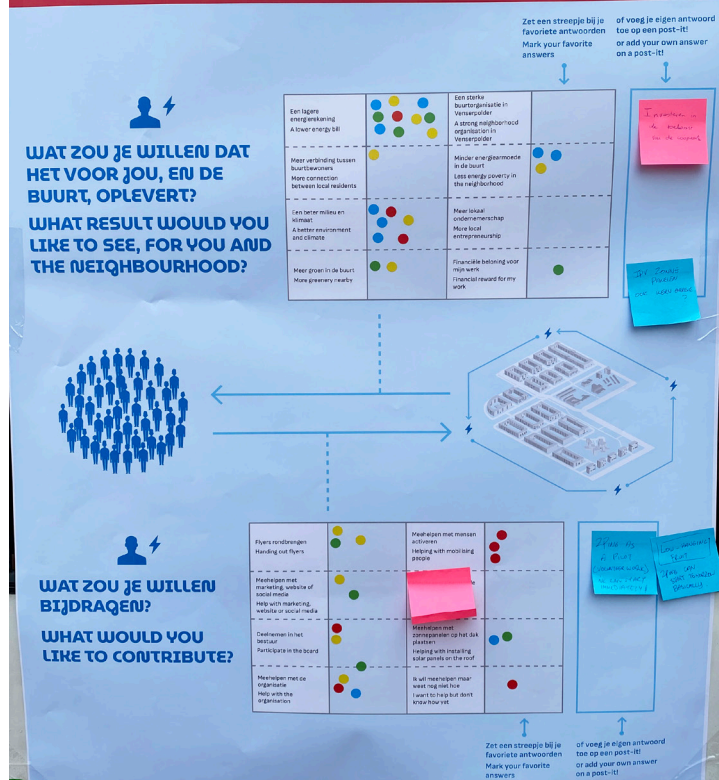
De eerste vraag was: "met wie zou jij energie willen delen?"

Het meest gegeven antwoord was "kwetsbare mensen in mijn buurt".

Andere populaire antwoorden waren "mijn directe buuren" en "een lokale school of buurtcentrum"

2

SAMEN VOOR GOEDKOPPE ENERGIE TOGETHER FOR LOW ENERGY COSTS

De volgende vraag voor bewoners was: "wat zou je willen dat het voor jou, en de buurt, oplevert?"

De meest gegeven antwoorden waren "een lagere energierekening" en "een beter milieu en klimaat".

Op de vraag "wat zou je willen bijdragen?" zijn veel uiteenlopende antwoorden gegeven.

Bewoners helpen graag mee met het rondbrengen van flyers, met de organisatie, met de website en sociale media, en met het activeren van de wijk.

SAMEN VOOR VENSERPOLDER TOGETHER FOR VENSERPOLDER

HOE ACTIEF ZOU JE
BETROKKEN WILLEN ZIJN?
HOW ACTIVELY WOULD
YOU LIKE TO BE
INVOLVED?

Plaats een sticker!
Place a sticker!

7.	Actief deelnemen in het bestuur en de coöperatie mede vormgeven Actively participate in the board and help shape the cooperative	
6.	Deelnemen in een werkgroep en meehelpen met de organisatie Participate in a working group and help with the organisation	
5.	Maandelijks vergaderen en actief meepraten Meet monthly and actively participate in discussions	
4.	Stemmen op de halfjaarlijkse algemene ledenvergadering Vote at the semi-annual general assembly	
3.	Af en toe mijn mening geven via een website digitaal platform Occasionally give my opinion via a website or digital platform	
2.	Af en toe website bezoeken of nieuwsbrief ontvangen Visit the website occasionally or receive the newsletter	
1.	Ik vind het niet nodig om mee te praten of op de hoogte te blijven I don't think it's necessary to join in the conversation or stay informed	

Als laatste hebben we bewoners gevraagd om zichzelf op de **participatieladder** te plaatsen.

Dat is een manier om aan te geven **hoe nauw je betrokken zou willen zijn** in het project.

De helft van de bewoners gaf aan dat ze graag **actief betrokken** willen zijn, bijvoorbeeld door deel te nemen in een werkgroep of maandelijks vergadering.

De andere helft gaf aan dat ze niet actief mee hoeven te doen maar wel graag **op de hoogte blijven** via een website of nieuwsbrief.

Activiteit op straat tijdens de Week van Zuidoost.

Zonnepanelen zijn nog altijd een voordelige investering

Lagere kosten, minder energiearmoede

Met lokale energie sta je samen sterk

Groen en duurzaam voor de toekomst

Totale potentie zonne-energie in Venserpolder = 25 % van het totale elektriciteitsverbruik

Terugverdientijd = 10-15 jaar zonder salderingsregeling

Levensduur ± 25 jaar dus ruim 10 jaar gratis energie!

Totale winst voor de wijk = 5 - 10 miljoen euro

Of: Jaarlijkse vermindering energierekening ± 50 euro per bewoner

Met een energiecoöperatie kan je lokaal energie delen

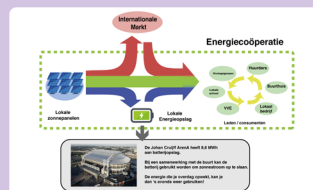
Een energiecoöperatie is een vereniging waar je samen besluiten neemt

Bewoners kunnen goedkoop energie afnemen van de coöperatie

Een eerlijke energieprijz voor iedereen bepaal je samen, binnen de coöperatie

Door vraag en aanbod slim af te stemmen, houden we het elektriciteitsnet stabiel

Als coöperatie kan je samenwerken met bedrijven, zoals de Johan Cruijff ArenA

Wie is eigenaar van de zonnepanelen? Drie opties:

- A. Individuele huishoudens zijn eigenaar
- B. Vereniging Van Eigenaren is eigenaar
- C. De energiecoöperatie is eigenaar

Hoe ziet het proces er uit?

Poster die gebruikt is om bewoners te informeren.

4. Richting een energiegemeenschap

Een aantal bewoners neemt deel in een **koplopersgroep** die begin 2025 nog een aantal keer is samengekomen. Veel van de deelnemers zijn betrokken bij de Vereniging van Eigenaren van het blok waar ze wonen. De koplopersgroep gaat verder verkennen of het mogelijk is om zonnepanelen te leggen op de daken in Venserpolder. De bewoners in Venserpolder worden samen eigenaar van deze zonnepanelen. Op deze manier komen de opbrengsten ten goede van de wijk.

Door samen te werken in de wijk kun je een **energiegemeenschap** vormen. Dat is een organisatie waarin je samen beslissingen neemt over je lokale energievoorziening.

Samen stellen ze doelen vast, zoals:

- I. het verminderen van energiearmoede
- II. de sociale cohesie versterken
- III. zorgen voor leveringszekerheid van energie

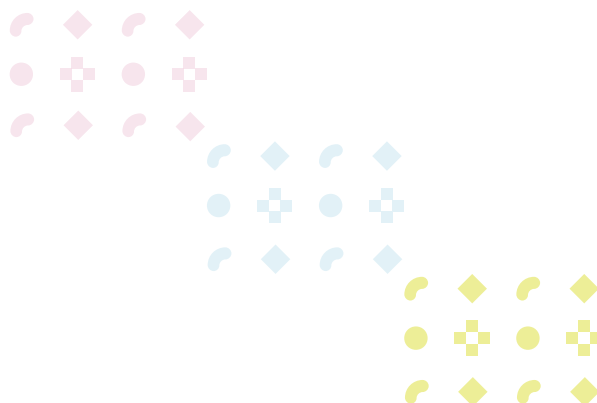
Ze bepalen ook strategieën om deze doelen te bereiken, zoals:

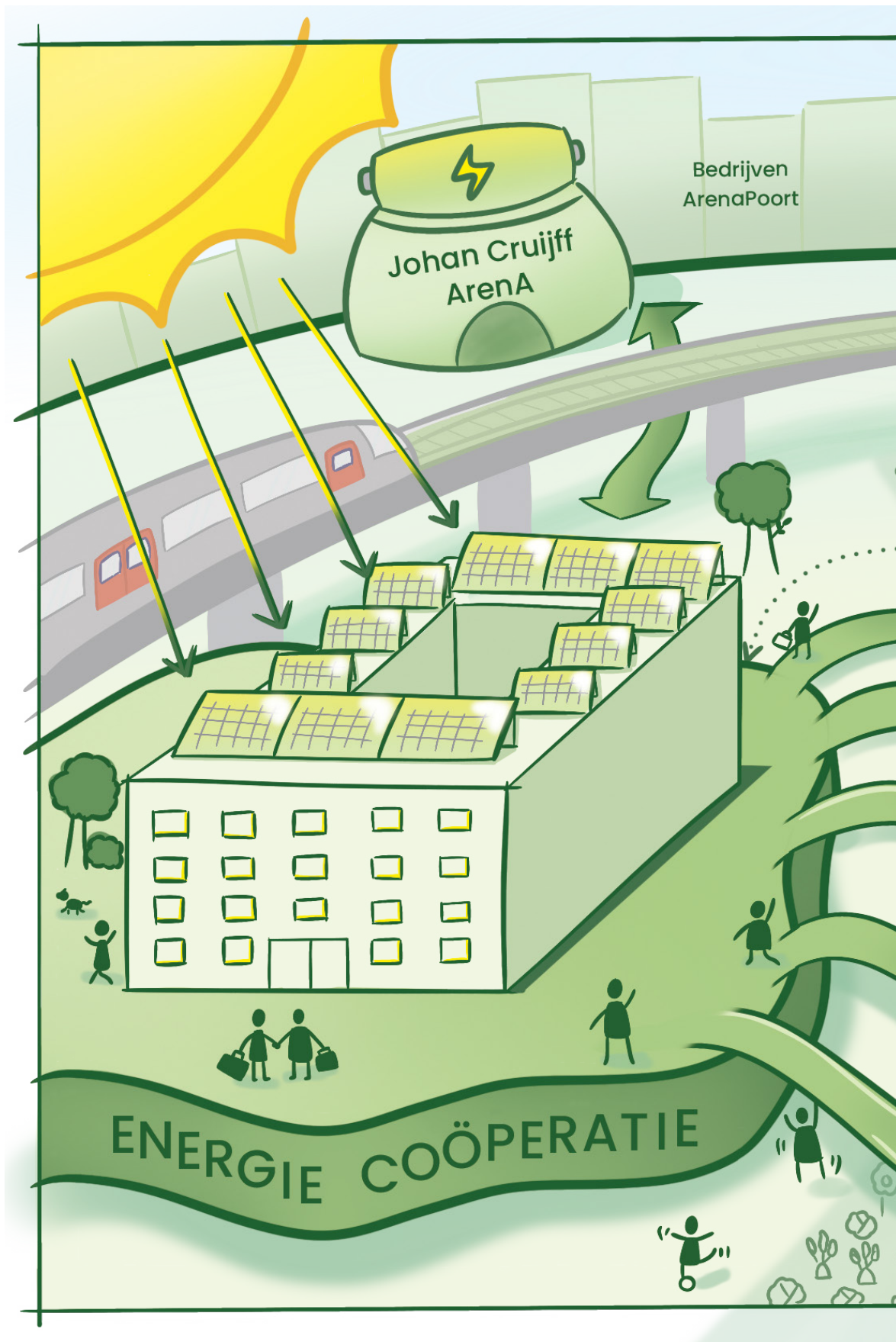
- I. het leggen van zonnepanelen
- II. het aanleggen van een lokaal warmtenet
- III. het vergroten van het bewustzijn over energiebesparing

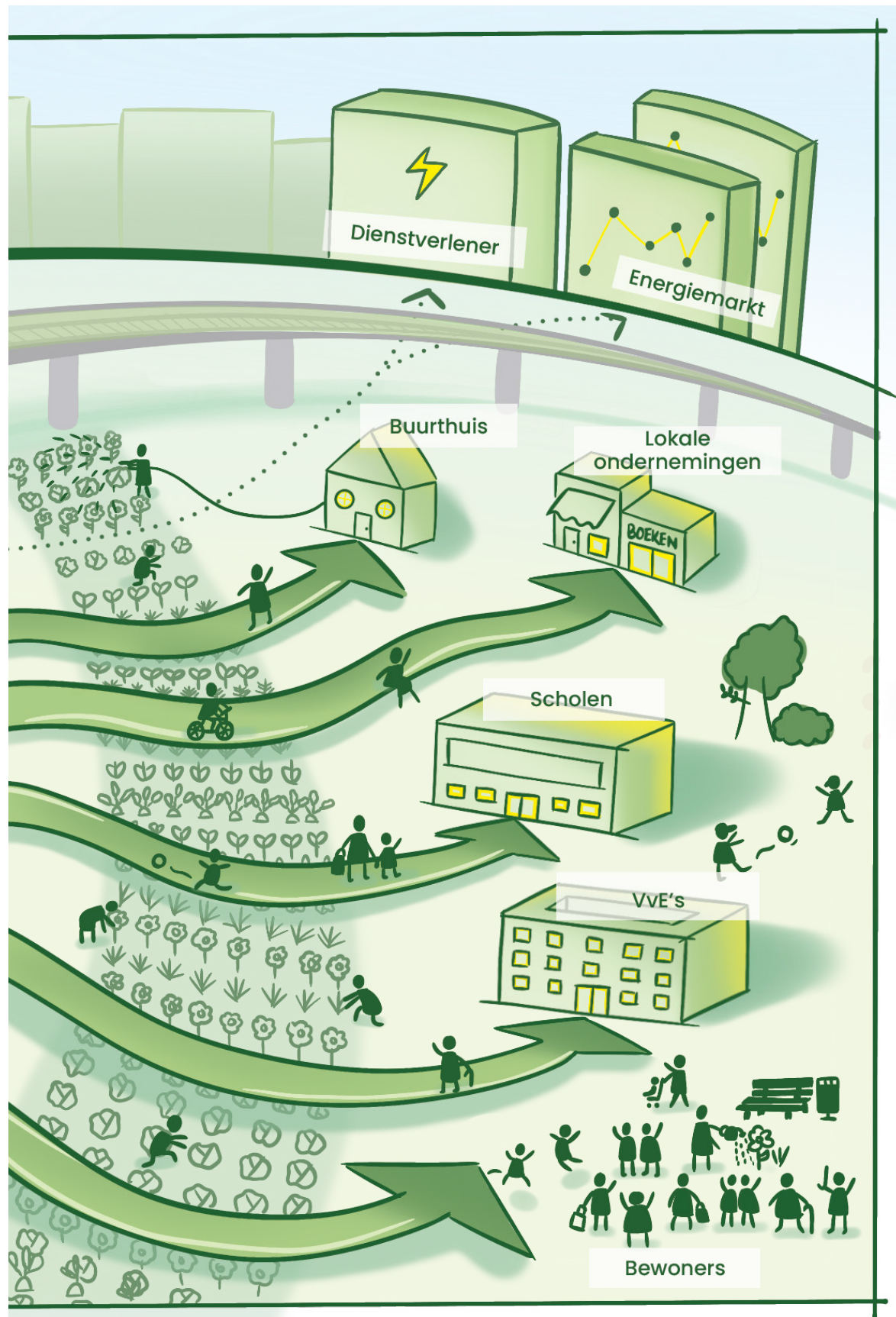
Het oprichten van een energiegemeenschap kan je alleen samen. Het vereist een nieuwe manier van samenwerken, en een nieuwe manier van kijken naar je eigen energievoorziening. Een energiegemeenschap heeft geen winstoogmerk: het is een nieuwe partij, naast de markt en overheid, waar het **maatschappelijk belang** centraal staat.

Veel deelnemers aan het proces zijn actief in de VvE van hun blok. Deelname van de VvE's – en de woningcorporaties – is belangrijk voor de energiegemeenschap. Op de kaart hieronder zie je welke VvE's we al bereikt hebben. Zit jouw blok er nog niet bij? Sluit je bij ons aan! De contactgegevens vind je op pagina 28.

Met een energiegemeenschap kun je als wijk je eigen energieleverancier worden. De gangbare organisatievorm hiervoor is een energiecoöperatie. De stroom kan ook geleverd worden aan lokale scholen, buurthuizen, of ondernemers. In de toekomst kun je misschien samenwerken met bedrijven in het ArenAPoort gebied, of investeren in een buurtbatterij.

Als de zon schijnt, kun je als bewoner zonnestroom gebruiken van je eigen dak. Met je eigen energie-opwek wordt je ook minder afhankelijk van de energiemarkt, bijvoorbeeld als de prijzen weer stijgen zoals in 2022. Door je eigen energieleverancier te worden houdt je waarde binnen de wijk, die anders naar een energiebedrijf gaat. Als alle daken in Venserpolder met zonnepanelen bedekt zouden worden kan een kwart (25%) van het totale stroomverbruik opgewekt worden van de buurt!

5. Samen van het gas af?

De energietransitie is een marathon, geen sprint: er zal veel veranderen in de komende decennia. De gemeente Amsterdam heeft als doel om volledig van het aardgas af te gaan. Alle Amsterdammers zullen dus moeten overstappen op een **nieuw verwarmingssysteem**. Dit kan je alleen voor je eigen huis doen, maar je kan ook gaan voor een collectief systeem met je burens. Het helpt om hier vast over na te denken, dan kom je niet voor verrassingen te staan.

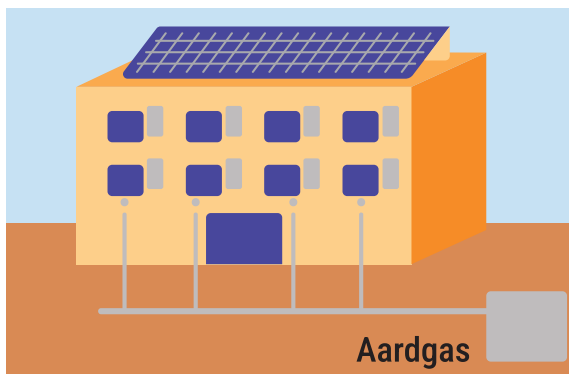
Sinds eind 2024 erkent de gemeente Amsterdam dat energiegemeenschappen een officiële plek aan tafel hebben in de energietransitie. Door deel te nemen in een energiegemeenschap kun je **meebeslissen** over wat er in jouw stad gebeurt. Met een energiegemeenschap zorg je er voor dat je **samen sterk** staat: tegenover de gemeente, energiebedrijven, en andere partijen. Een energiegemeenschap vereist een andere manier van denken, een nieuwe manier van

samenwerken met je burens. Dat is niet alleen heel leuk om te doen, maar geeft je ook meer zeggenschap en onafhankelijkheid. En natuurlijk draag je bij aan een beter klimaat!

Het leggen van zonnepanelen is een goede eerste stap, aangezien we steeds meer elektriciteit zullen gebruiken. In de toekomst gaan we steeds meer elektrisch rijden, en misschien ook elektrisch ons huis verwarmen. Binnen het LIFE project hebben we een aantal verschillende mogelijkheden onderzocht om van het gas af te gaan.

Op de volgende pagina's lees je meer over deze scenario's voor het verwarmen van je woning. Uiteindelijk kun je **zelf de keuze** maken, samen met je burens, over wat je zou willen.

Scenario 1

Verwarming met CV-ketel

- Iedere woning heeft een eigen, individuele verwarming
- Aardgas stoot vervuilende CO₂ uit
- Afhankelijk van betaalbare gasprijzen
- Makkelijk regelbaar en flexibel

VAN HET GAS AF?
HOE GAAT DAT, HOE
VERSCHILT HET VAN
DE HUIDIGE SITUATIE?

1

GOEDE VRAAG MO,
LATEN WE SAMEN EENS
BESPREKEN WAT WE
KUNNEN DOEN.

OP DIT MOMENT
VERWARMEN WE
ALLEMAAL ONS HUIS
MET EEN EIGEN CV
KETEL DIE AARDGAS
GEBRUIKT.

2

DUS IEDEREEN
HEEFT
EEN EIGEN
VERWARMING.

KLOPT, MAAR DAT
AARDGAS,
DAAR MOETEN WE
VAN AF.

3

WAAROM WILT
IEDEREEN AF VAN
AARDGAS?

DE VERBRANDING VAN
AARDGAS STOOT CO₂ UIT.
DOOR VAN HET GAS
TE GAAN VOORKOMEN WE
EXTREMER WEER, EEN HOGERE
TEMPERATUUR, EN
ZEE SPIEGELSTIJGING.

4

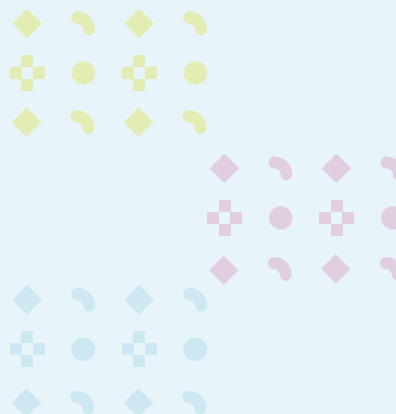
OKEE DAT
SNAP IK, MAAR
WAAR MOETEN
WE DAN OVER
NADENKEN?

DAT LEES JE OP DE VOLGENDE
PAGINA'S. HET HEEFT GEEN HAAST,
WE HEBBEN NOG VEEL TIJD, MAAR
HET HELPT WEL OM ER ALVAST
OVER NA TE DENKEN.

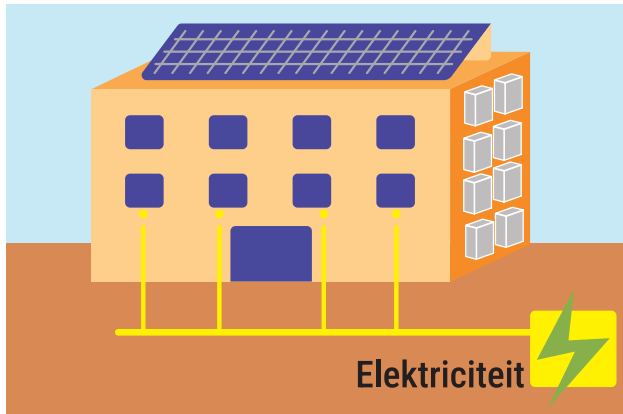
5

NOU, IK BEN WEL
BENIEUWD NAAR DE
MOGELIJKHEDEN!

5. Samen van het gas af?

Scenario 2

Verwarming met individuele warmtepomp

- Iedere woning heeft een eigen, individuele verwarming
- Stoot geen CO2 uit bij het gebruik van groene stroom
- Woning moet goed geïsoleerd zijn
- Niet afhankelijk van gasprijzen

1 IN SCENARIO 2 WORDT DE CV KETEL IN IEDER HUIS VERVANGEN DOOR EEN WARMTEPOMP.

WAT IS HET VERSCHIL MET DE CV KETEL?

2 DE WARMTEPOMP WERKT OP ELEKTRICITEIT. ALS JE ZONNEPANELEN HEBT, KUN JE DUS JE HUIS VERWARMEN MET ZONNE-ENERGIE - ALS DE ZON SCHIJNT NATUURLIJK.

HOE WERKT ZO'N WARMTEPOMP EIGENLIJK, WAAR KOMT DE WARMTE VANDAAN?

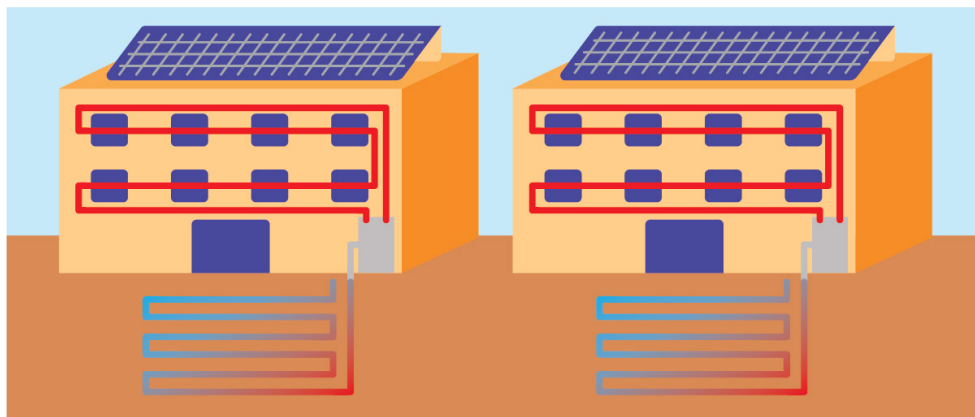
3 DE WARMTEPOMP HAALT WARMTE UIT DE BUITENLUCHT. HET WERKT NET ALS EEN AIRCONDITIONING OF KOELKAST, MAAR DAN OMGEKEERD!

OKEE, MAAR WAT ZIJN DE NADELEN HIERVAN? IS HET WEL TE BETALEN?

4 JE HUIS MOET WEL GOED GEÏSOLEERD ZIJN, ANDERS WORDT HET NIET WARM GENOEG. OOK IN DE TOEKOMST WORDEN WARMTEPOMPEN WAARSCHIJNLIJK NOG GOEDKOPER!

DAT IS GOED OM TE WETEN.

Blokverwarming met collectieve grondwarmtepomp

- Ieder appartementen complex heeft één gezamenlijke verwarming
- Stoot geen CO2 uit bij het gebruik van groene stroom
- Mogelijk efficiënter en goedkoper
- Technisch en organisatorisch complex

SCENARIO 3 GAAT IETS VERDER. IN DIT GEVAL KRIJGT EEN GEHEEL APPARTEMENTENBLOK EEN GEZAMENLIJKE WARMTEPOMP.

DUS GROOTSCHALIGER, KAN DE WARMTE POMP DIT WEL AAN?

1

JA, HET IS EEN GROTERE WARMTEPOMP, DIE LOOPT MET BUIZEN ONDER DE GROND. EEN COLLECTIEF SYSTEEM KAN EFFICIËNTER ZIJN DAN WANNEER IEDEREEN ZIJN EIGEN VERWARMING HEEFT.

WETEN WE DAT WEL ZEKER? MISSCHIEN HEB IK LIEVER ZELF DE CONTROLE OVER MIJN EIGEN VERWARMING.

2

DE KOSTEN MOETEN VERDER BEREKEND WORDEN, EN UITERAARD HEB JE ZELF DE KEUZE WAT JE WIL DOEN.

DUS WE KUNNEN ZELF BESLISSEN WAT WE WILLEN?

3

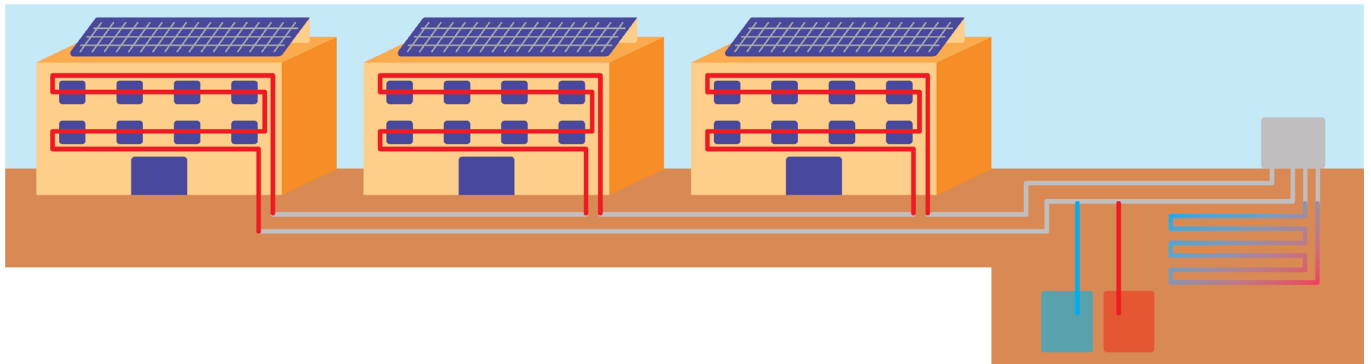
KLOPT, DIT KUN JE BESPREKEN BINNEN JE VERENIGING VAN EIGENAREN (VVE). DIE GAAT OVER HET ONDERHOUD VAN HET PAND.

DAT IS GOED OM TE WETEN!

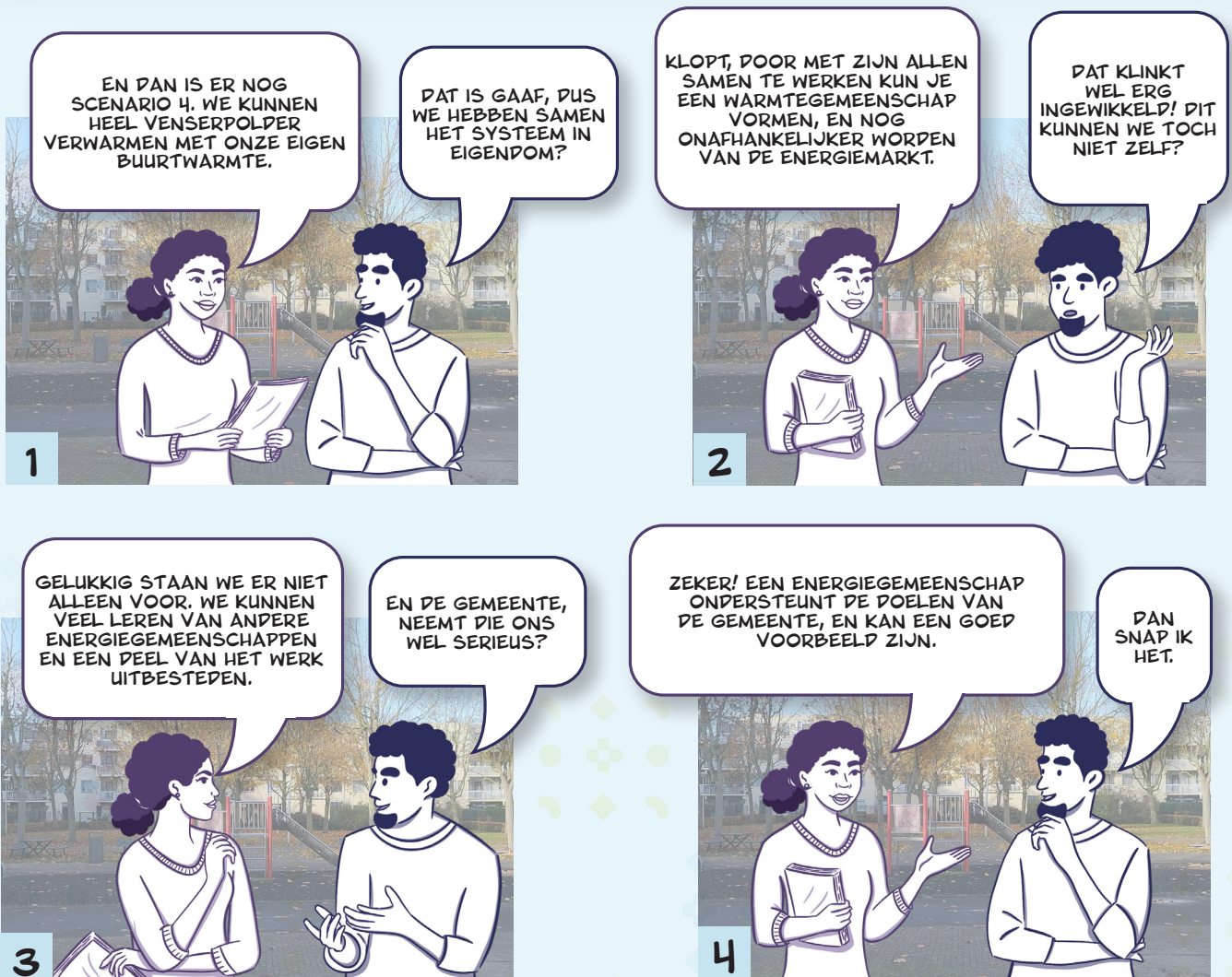

4

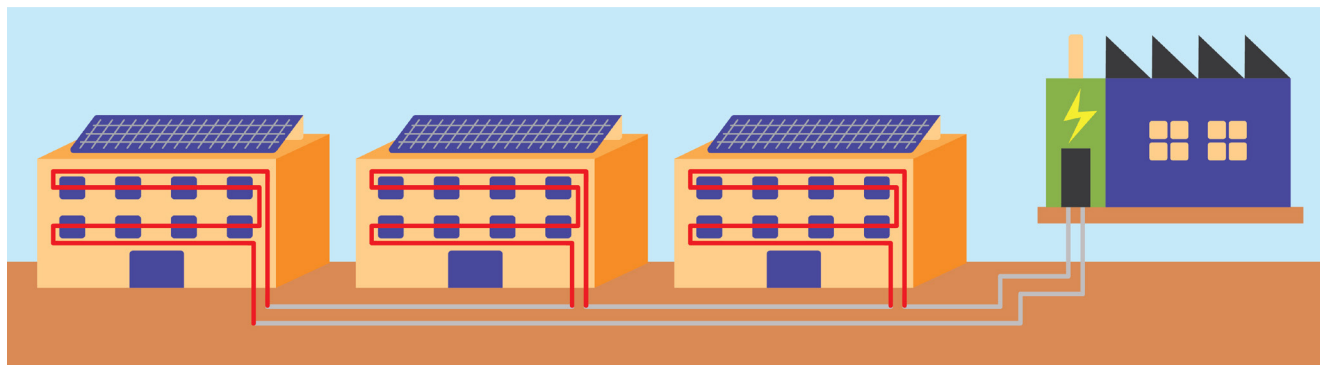
Wijkverwarmingssysteem

- Collectieve grondwarmtepompen voor duurzame warmte opwek
- Lokaal warmtenet zorgt voor uitwisseling van warmte door de hele wijk
- Warmte- koude opslag zorgt voor balancerings tussen de zomer en winter
- Vereist de samenwerking van iedereen in de wijk!

Regie uit handen

- Afwachten tot overheid of markt met een oplossing komt
- Minder controle en keuze, meer afhankelijkheid
- Minder eigen verantwoordelijkheid

IN PLAATS VAN ALLES ZELF TE DOEN, KUN JE OOK DE REGIE UIT HANDEN GEVEN.

WAT BEDOEL JE? DAT EEN EXTERNE PARTIJ. DIT ALLEMAAL REGELT?

JA DAT KLOPT, JE KAN HET OVERLATEN AAN DE MARKT EN DE OVERHEID, EN AFWACHTEN WAT VOOR OPTIES ER KOMEN.

DUS DAN HOEVEN WE ZELF MINDER TE REGELEN, MAAR ZIJN WE WEL AFHANKELIJKER.

GOED GEZIEN MO! HOPELIJK ZIJN ALLE SCENARIO'S NU DUIDELIJKER, DAN KUNNEN WE SAMEN BESPREKEN WAT WE WILLEN.

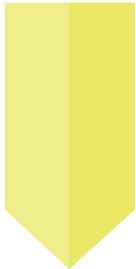
JA HET IS NU VEEL DUIDELIJKER, BEDANKT JOYCE!

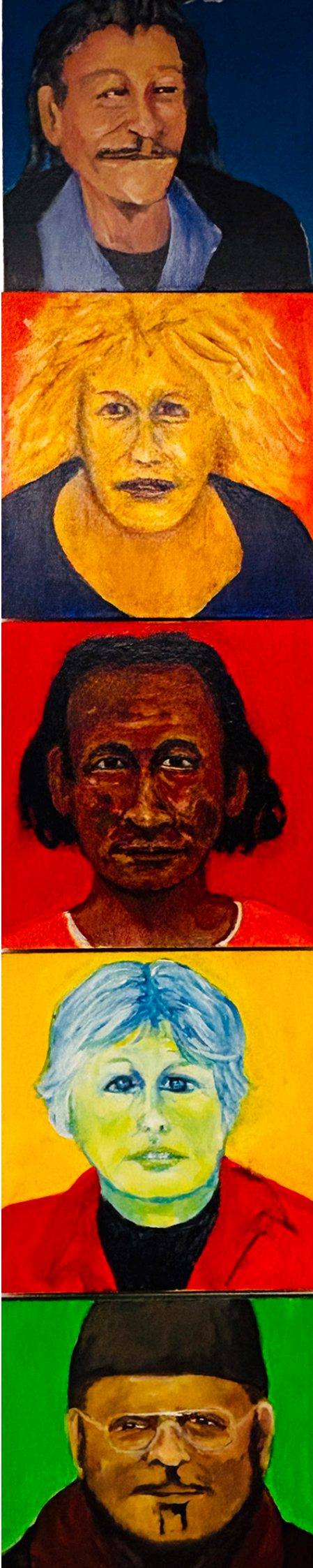

6.

Aanbevelingen van het onderzoeksteam

- 1 **Omarm onzekerheid – houd niet te sterk vast aan vooraf bepaalde uitkomsten.** Blijf openstaan voor nieuwe inzichten, onverwachte resultaten en verrassende ontmoetingen.
- 2 **Overhaast het proces niet – echte participatie vereist een lange adem.** De energietransitie is een marathon, verwacht niet alles in een paar jaar op te lossen!
- 3 **Zoek een balans tussen het actief betrekken en ontzorgen van bewoners.** Sommigen willen graag verantwoordelijkheid nemen, terwijl anderen liever ondersteunen zonder verplichtingen.
- 4 **Werk samen met vertrouwde lokale partners.** Zij weten waar te beginnen en wat belangrijk is voor de buurt.
- 5 **Betrek deze partners zo vroeg mogelijk, zodat zij vanaf het begin mee kunnen beslissen over de doelen en richting van het project.**
- 6 **Maak lokale bewoners onderdeel van het onderzoeksteam.** Dit zorgt voor een gelijkwaardige samenwerking en sterke betrokkenheid. Bovendien kun je je bevindingen bij hen toetsen.
- 7 **Gebruik spellen en hulpmiddelen zoals Lego om mensen enthousiast te maken en creatief denken te stimuleren.** Hiermee kun je ook het toekomstige energiesysteem tastbaarder maken.
- 8 **Eten brengt mensen samen, ook diegenen die anders niet in een energieproject zouden meedoen.**
- 9 **Energietransitie is voor veel mensen een saai onderwerp.** Ontwerpers en kunstenaars kunnen helpen om het leuker en interessanter te maken.
- 10 **Doe extra moeite om gemarginaliseerde en ondervertegenwoordigde groepen te betrekken, en hun stemmen hoorbaar te maken.**
- 11 **Participatie brengt gedeeld eigenaarschap tussen bewoners en externe partijen.** Zorg dat rollen, verantwoordelijkheden en besluitvorming duidelijk verdeeld zijn.
- 12 **Stimuleer energie delen binnen jouw buurt, in plaats van verhandelen op de markt.** Delen binnen de gemeenschap bevordert solidariteit, terwijl handel alleen winst voor het individu oplevert.
- 13 **Huur lokale content creators in voor je communicatie – zij weten wat aanslaat in de gemeenschap.**

-
- 14** **Energietransitie lijkt misschien saai, maar meedoen is belangrijk voor jouw toekomst.** Net als dat een salade minder lekker is dan een hamburger, maar beter voor je gezondheid!
 - 15** **Meningsverschillen en discussies horen bij samenwerking, ga ze niet uit de weg.** Ze kunnen leiden tot meer inzicht en sterkere resultaten.
 - 16** **Erken dat machtsdynamieken altijd een rol spelen in samenwerking – wees hier bewust van en streef naar een eerlijke balans.**
 - 17** **Wederkerigheid tussen betrokkenen – met name tussen bewoners en grotere instellingen – is essentieel voor een goede samenwerking.** Erken de onderlinge afhankelijkheid, en zorg voor een eerlijk ‘geven en nemen’.
 - 19** **Zorg dat er budget is om bewoners te compenseren voor hun tijd, inzet en expertise.** Ga verder dan symbolische giften zoals cadeaubonnen.
 - 20** **Zorg ervoor dat lokale organisaties voldoende financieel ondersteund worden, net als grotere instellingen.**
 - 21** **Als je een expert bent: help mensen om jouw vakgebied te begrijpen.** Wees ook bereid van hen te leren – bewoners zijn experts over hun leefomgeving.
 - 22** **Besteed aandacht aan het overbruggen van de kloof tussen de systeemwereld en de leefwereld.**
 - 23** **Lange termijn transities moeten rekening houden met de dagelijkse behoeften van mensen.**
 - 24** **Nieuwe energie-innovaties moeten ingebed worden in bestaande lokale praktijken, en niet van bovenaf worden opgelegd.**
 - 24** **Een wijk aanduiden als ‘ontwikkelbuurt’ kan vervreemdend werken – wees voorzichtig met zulke taal.**
 - 25** **Pas op met vakjargon: termen als “netcongestie”, “energietransitie”, of “flexibiliteit” zijn voor veel mensen nietszeggend.** Gebruik gewone taal en verteltechnieken zoals verhalen.
 - 26** **Ga verder dan alleen informeren: help mensen om de energietransitie echt te begrijpen en ondersteun hun leerproces.**

Nu

7. Doe mee!

We nodigen alle bewoners van Venserpolder uit om mee te praten over de toekomst van de buurt. Wil je mee doen, of om een andere reden in contact komen? Stuur gerust een email!

Contactgegevens

Koplopersgroep Venserpolder

Energie Coöperatie Venserpolder

energiecooperatievenserpolder@gmail.com

TU Delft

Gijs van Leeuwen

g.e.vanleeuwen@tudelft.nl

Abhigyan Singh

a.singh@tudelft.nl

Stichting Co-Force

Wouter Methorst

woutermethorst@xs4all.nl

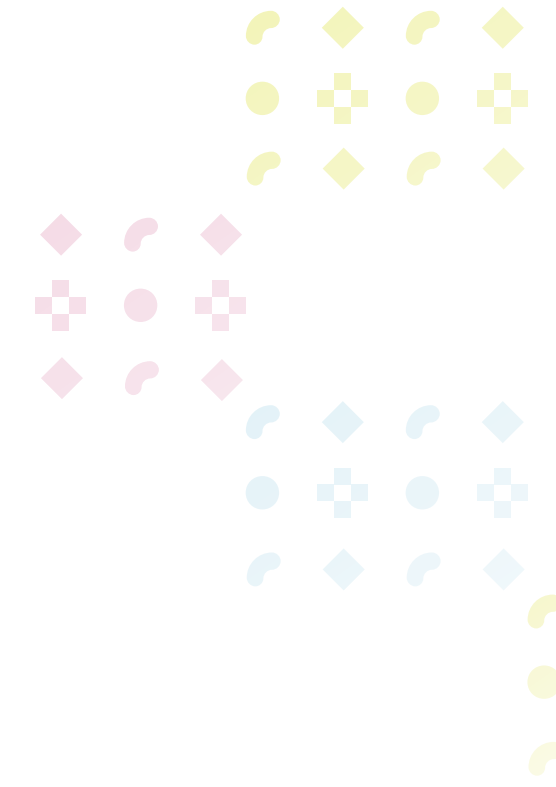
Wim van de Kamp

wim@coforce.nu

Wil je meer zien van de uitkomsten van dit project, scan dan deze QR code!

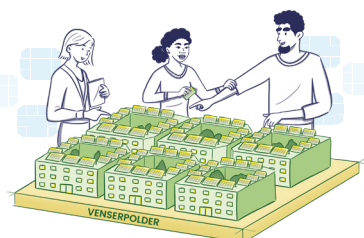
Met dank aan de bewoners uit
Venserpolder en LIFE partners die
onderdeel waren van dit project!

Foto van muurschildering bij Boeninhuis / Stichting SES in Venserpolder

Samen op weg naar
een duurzame toekomst